

Locuint'a Redactorului
si
Cancieri'a Redactiunii
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decatu numai de la corespun-
dinti regulari ai „Federatiunii.“
Articlii ramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețulu de Prennmeratiune :

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Roman'la :

pre an intregu 40 Lei n. : 16 fl. v. a.
„ 6 lune . . . 8 „ „ „
„ 3 — . . . 4 „ „ „

Pentru insertiuni :

10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separatu. In Localu deschisu
20 cr. de linia.
Unu esemplariu costă 10 cr.

Sciri electr. part. a „Feder.“

Data in Ghier'la in 17 maiu la 4 ore 45 min. dp. m.
Sosita in Pest'a „ 17 „ „ 11 „ noptea.
„ la Red. „ 17 „ „ 1 „ dp. mn.

In diecesea Gherlei d'in partea clerului s'a
alesu pentru congresulu catolicu canoniculu Ne-
gruti.

Data in Oradea mare in 18 iun. la 7 ore 40 min. d. am.
Sosite in Pest'a „ 18 „ „ 7 „ 50 „ „ „
„ la Red. „ 18 „ „ 10 „ 40 „ sér'a.

La constituent'a autonmica d'in diecesea ora-
dana 115 parochie votisante au alesu membri o r-
d e n a r i pre Alesandru Romanu, Ionu Cucu,
Iosefu Romanu, — suplenti pre Ionu Vasiu,
Iosefu Nistoru, — preotii pre canoniculu Sabo,
toti cu majoritatea voturilor.

Pest'a, 19. iunie 1869.

Atatu dupa scirile electrice adresate de a dreptulu
câtra Redactiune, si publicate in fruntea „Federatiunii,“
— câtu si dupa alte sciri, (vedi intre „Varietâti“ nr. de
asta-di) cu adanca mahnitune sufletesca suntemu siliti a
constatâ trist'a stare de confusiune a spireteloru, ce dom-
nesce intre credinciosii romani (cleru si poporu) ai besericeii
gr.-cat. d'in provinci'a metropolitana de Alb'a-Juli'a.
Acêsta trista stare de confusiune si destramare n'au
potutu produce decatu asemene tristulu rezultatu ce lu
vedem cu ochii, si de carele trebe se rusîneze arcie-
reii nostri, pentru câ este opulu lor! este rezultatu
neconducerii, a nelucrării in armonia, a porcării celei ne-
resolute a capiloru besericesci; — este, constatarea ade-
verului proverbialu „De la capu se impute pescele!“

Procedur'a arcieriloru gr.-catol. fatia cu cestiunea
congresului catoliciloru de rit. lat. n'au fostu corecta d'in
capulu locului. Eca pentru ce.

Atunci candu episcopatul catoliciloru de ritulu la-
tinu, d'impreuna cu câti va notabili mireni tienura con-
ferintiele preliminare in cestiunea autonomiei catolice si
mai in urma faurira famosulu „statutu“ reactiunariu si
retrogradu basatu pre despotismulu eppalu ce domnesce
in beserica catoliciloru de ritulu latinu, unde au fostu
Mitropolitulu si Eppii Romaniloru gr. cat. de nu au pro-
testatu in contr'a arogării dreptului de jurisdictiune a
ierarceii unguresci a supr'a ieraciei romanesci? Cum au
suferitu mitropolitulu romanescu incercarea de a fi su-
pusu mitropolitulu ungurescu? Sêu ce alta insemneza
faptulu câ diecesea metropolitana romana d'impreuna cu
diecesele sale sufragane, însirate sub metropoli'a si intre
diecesele unguresci, sunt considerate ca parte constitutiva
a ierarceii cat. unguresci? Fost'au de fatia mitropolitulu
rom. si sufraganii sêi la acelu actu vatematoriu pentru
autonomi'a si nedependinti'a besericeii romane gr. cat. sêu
ba? Daca au fostu si nu au reflectatu pre incercatorii de
suprematisare, sêu — daca neascultandu acesti-a de re-
flesionile amicabile, — n'au protestatu in contr'a usur-
pării dreptului, atunci mitropolitulu (in prim'a linia) si
episcopii romani prin convinti'a loru sunt in apriata com-
plicitate, au comisu unu actu de lasitate daca n'au cute-
diatu celu putienu a spune câ atare procedura va produce
interitarea spiritelor intre romanii gr. cat. — Daca n'au
fostu de fatia, de n'au participatu episcopatul romanu la
faurirea acelu „statutu“ atunci detorinti'a mitropolitului
si a eppiloru romani erâ a protestâ indata ce li s'au com-
unicatu „statutulu.“ — Dar, de trei ori dorere, si rus-
sine! Episcopatul romanu au trebuitu sê participe la
acelu actu, si au participatu fâra indoiéla, pentru câ l'au
primitu, l'au efectuatu.

Ce e dreptu mitropolitulu in scrisorea sa cerculare
dovedesce o precautiune lesne de intielesu si preafiresca
considerandu-se câ P. S. Sa de o parte aveâ consciinti'a
insemnetâti luernului, éra de alta parte cunosceâ greuta-

tea situatiunii sale, câ-cî arcidiesea de Alb'a-Juli'a in Transil-
vani'a nu este diecesea de Oradea-Mare in Ungari'a, neci
macaru cea de Ghier'la, ci este vechi'a arcidiecece metro-
politana, cu traditiunile ei cele seculari. De aici precau-
tiunea, de aici temerea câ acelu cleru si poporu atatu de
patitu nu se va lasâ a fi dusu, ca oile, si a fi injugatu de
nou besericesce. De altmintrea sê nu credia neci ceilalti
arcierei rom. câ poporeni loru ar' fi o turma de oi ce ar'
sta gat'a a alergâ dupa S. S. Loru pentru câ mergu in-
nainte cu clopotulu celu mare. Daca au potutu crede nu-
mai unu minutu in posibilitatea unei asemenea eventuali-
tati, amaru se voru insielâ.

Pr. S. Sa mitropolitulu in scrisorea sa cercul. adre-
sata câtra cleru dice relativu la cestiunea participarei, ea
acestu-a sê se intielega cu barbatii d'in intieleginti'a mi-
réna, ceea ce si Pr. S. Sa pretinde a fi „oftatu!“ Permi-
ta-ne P. S. Sa a-i face umilit'a intrebare: Cine au opritu
pre P. S. Sa, d'a se intielege cu ei daca au oftatu? Ore
atunci, candu se serneâ acestu lueru de autonomia cato-
lica, nu erâ unu numeru frumosu de intieleginti'a romanesc
gr. cat. la Pest'a? Ba totu fruntasi, câ-cî a fara de câti-va
functiunari innalti, aici erân adunati la dieta si vre o 14 de-
putati d'in osebite pârti a le ambeloru tiere locuite de
romanii gr. cat. — Acesti-a, celu putienu cei d'in urma,
nu pretindu, ba neci nu ascepta ca arcierii romani sê se
umilesea a i cercetâ, ei ascepta si ar' fi primitu bucuros
a fi chiamati ori la Pr. S. Sa mitropolitulu, ori la vre
unulu d'intre episcopii sêi sufragani spre a se consultâ in
cestiunea desu anintitei autonomie. S'au observatu inse câ
episcopatul romanescu gr. cat. duce o groza nespusa de
totu ce mirosa a consvatuire, pentru câ aceste duc de a
dreptulu la congresu besericescu, la „sinode“ — totu
atâtea lucruri nepopulari innaintea arcieriloru gr. cat.
dar neineungiuratu necesarie si inevitabile ca mortea.

A dou'a gresiela d'in partea Mitropolitului si Epis-
copiloru gr. cat. au fostu câ de asta ierna pana acum,
atât'a amaru de tempu, nu au potutu sê consulte clerulu
si poporul ci de o data ca fulgerulu d'in serinu cadu
cerculariele cele stropite cu apa santita de la Pest'a, pre
capulu credinciosiloru, ca acesti a in ruptulu capului
in tempu abiè de 10 zile) sê alega pre deputatii cari sê
le trafic autonomi'a dupa atâte lupte revindicata si
scumpa.

Tempulu dara de asta ierna si pana asta di au fostu
forte scurtu. Constatâmu anacronismulu acestu a. — In
confusiune au fostu arcierii insi-si, in confusiune sunt
credinciosii loru. Oradani, cei mai fericiți intre toti cre-
stinii, câ-cî ei au o lighiona de doctori papalingi, cari i
seiu adia si adormi, alesera si popa si mireni, — nou'a
diecese de Logosiu alese — (o parte) — asemene: popa
si mireni, — a Ghierlei crediendu câ esercita dreptulu
inea nerecascigatu alu liberei alegeri de episcopu alese
unu candidatu de vladicia, — éra arcidiececea, nu alese,
si credem câ neci va alege. Mai poftiti dovedi pentru a
se constatâ confusiunea greco-catolica?

(Inchiarea in nr. v.)

Spre sciinti'a Natiunei. *)

Mai nainte de acest'a cu 2 lune de dfile se fa-
cuse amintire in mai multe diuarie atatu nationale
câtu si straine câ regimulu ar' fi dispusu sistarea
activitatii comitetului centrale alesu si constituitu in
conferinti'a inteligintiei romane, tienuta la 7. si 8.
Martiu, 1869 in opidulu Mercuri-a, ba s'a dîsu in
unele si aceea, câ insu-si comitetulu aru fi disolvatu.
— Sunt convinsu câ onor. publicu cetitoriu va fi asceptu
— si inca cu totu dreptulu — de la subscri-
sulu, carui-a i s'a concreditu onorific'a insarcinare
de a conduce comitetulu, au sê desmintiesca au sê
constatedie in publicu faim'a amintita mai susu. —
D'in cari cause nu s'a satisfacutu pana acum'a ace-

*) Celelalte diuarie romane sunt rogata a reproduce
aceste sîre in colonele lor.

le juste asceptâri, se va potè vedè mai pre largu
d'in actele conferntiei nationale, pentru a caroru
tiparire si edare s'au facutu pasii necesarii si asiè
— apelandu la indulgenti'a on. publicu pentru in-
tardiarea d'in cestiune — voiu sê espunu simplimente:
câ activitatea comitetului centrale nationalu intru
adeveru s'a sistatu prin gratios'a (?) ordinatiune a
Dlui ministru de interne dto 18/3 a. e. N. 986 d'in
acelu motivu: câ conferinti'a d'in Mer-
curi-a ca adunantia privata nu a
fostu indreptatita a aduce unu
atare conclusu, care tientescea
elude efectuarea unei legisan-
tionate“ („egy szentesített törvényhasználat,
foganatba vétele kijátszására van irányozva“.) prin
care innalta si gratiosa (?) ordinatiune s'a impusu totu
una data subscrisului*) a face de locu despuseti-
unile necesarie, ca atatu comitetulu centrale nationalu
câtu si comitetele filiale sê-si curme activitatea —
pe care in ca neci câ o incepusse, ba comitetele filiale
nice câ s'a fostu infiintiatu.

In implinirea acestei ordinatiuni ministeriale
s'a revocatu conchiamarea siedintiei comitetu-
lui centrale nationalu, — care erâ sê se tien
in 8 Aprile a. e., mi amu tienutu inse totu una data
de detorinta patriotica, pe lenga una desfasurare
mai pre largu a programului nationalu a indreptâ
una representatiune motivata câtra D. comisariu
regescu cu acea rogare ca de vreme ce D. ministru
de interne a dispusu sistarea activitatii comitetului
mainainte de a fi cunoscutu adeveratulu programu
nationalu si salutarulu scopu alu comitetului — sê
mediulocesa revocarea ordinatiunei sistatorie fiindu
câ acest'a o pretindu inse-si adeveratele interese ale
regimului, despre care ca regimu constitutionale
nu se pote presupune (?) câ nu aru dori sê cunosca
opiniunea publica, dorintiele si aspiratiunile na-
tionele romane. Dara dorere — ceea ce s'a cre-
diutu nice a se potè presupune — nu peste multu
s'a intemplat. In 8 Maiu, 1869 sub N. 1213 a emisu
D. ministru una alta ordinatiune prin care sustiene
despusetiunea sistatoria; cautâ deci sê cedemu for-
tici, câ-cî suntemu omenii pacii, dara nu este nice
o potere, care sê ne inchida calea câtra inim'a pa-
rintiesca a bunului monarcu si opiniunea publica a
Europei, la carii au apelatu si voru apelâ totu de
aun'a poporele asuprite si insetate de dreptate, éra
domniloru de la potere nu potemu sê nu le aducem
aminte urmatoriele cuvinte ale unui publicistu en-
glesu: „intru unu statu nimica nu e mai periculosu,
chiaru nice rescularia cu arm'a in mana, ca nemul-
tiumirca oprimata si tacuta, ea sê intinde pe sub
fundamentulu statului, pregatesce esplosiuni entrie-
ratorie si subminâri totale.“

Mercuri-a, in Iunie, 1869.

E. J. M a c e l a r i u.

Diet'a Ungariei.

Siedinti'a de la 16. iunie a camereide-
putatiloru.

Presiedinte: Paulu Siomsic; notari: Col. Sêlu si
Petru Mihali. D'in partea guvernului ministru: c. Em.
Mieu, Col. Bedecovicu, Mel. Lonai si Stef. Gorove.

Siedinti'a se deschide la 10 ore a. m.

Presiedintele anuncia credentiunalele de-
putatiloru: Antonu C e n g e r i alesu in cerculu Cani-
sia-mare, si Emericu L a s l o alesu in Senteseu. — Se
predau comisiunii permaminte verificatorie.

Sevastianu V u c o v i c i u interpeléza pre minis-
trulu de comunicatiune in caus'a liniei ferate Urbea-mare

*) Capiloru de jurisdictiune li s'a demandatu singuru
invigilarea, pote ca sê nu i se intemple ce-va pacoste comi-
tetului: — atât'a si nu mai multu, si totu-si D. Sa marele
capitanu alu Nasaudului D. Alesandru B o h a t i e l u in
neobositulu sêu zelu pentru natiunea romana, pe a carei spi-
nare s'a redicatu la dignitatea de capitanu supremu, in har-
thi'a sa preideala dto 28 Martiu 1869 N. 8. prin care a in-
cunosciintatu pe D. I. M. despre cuprinsulu ord. min. nu se
sfiesce a dice urmatoriele: acêst'a vi se impartosesce confi-
dentiale (?) ca unui membru acelu comitetu, provocandu-
te ca sê inceti atatu cu tote corespundintiele cu acelu comi-
tetu câtu si cu tote agitatiunile (!) pe facia
sêu pe sub mana.

Esecu. — Ernestu Simoni interpeleza pre ministrul de interne: comitetul cotelor Nitra in sedinta sa d'in 14 decem. a. tr. a despusu delaturarea fabricii de spirit si a stabilimentelor ei pentru ingrasierea vitelor d'in catatea Nitra, si acesta d'in punctu de vedere sanitaru, — pre ce base si cu ce dreptu d. ministru a opritu executarea conclusului juridictiunii concerninte? ce procedere ulterioare va oserva ministeriul in obiectulu acestu a? — Ambe interpelatiunile se voru comunica cu ministrii respectivi.

Raportoriulu comisiunii permanente verific. Car Antal si spune, ca deputatii Eugeniu Mocioni si Eugeniu Madarasu s'au verificatu, rezervandu-se cele 30 zile de petitiunare.

Min. comun. Em. Micu presinta planulu liniei ferate Satoralja-Uhely — Szilváfalva si proiectulu de lege privitoriu la concesiunea si construirea acelei-a. Apoi raspunde la interpelatiunea deplui croatu Cralieviciu in privinta direptiunii liniei ferate Esecu-Siseu. — Interpelatoriulu spune in limba croata ca este multumitu cu respunsulu.

Emer. Ivancu intraba pre ministrul comun. ca are de cugetu a pune sub ochii camerei actele referitorie la croirea liniei ferate d'in Croati-a — Slavonia. — Min. comun. raspunde ca laboratele respective se afla la directiunea calilor ferate, unde fie-cine le pote vedea.

Min. econom. Goro ve pune pre mes'a camerei proiectulu de lege despre conscrierea poporatiunii, spunendu, ca conscrierea se va incepe la 3. ianuaru an. viit, dreptu-ace'a cere a se pune proiect. la ordenea d'lei. — Se va tipari si tramete la sectiuni.

Apoi se presinta voturile pentru comisiunea de imunitate si se alege urmatorii membri: Vincentiu Bogdanu, Paulu Hofmanu, Demitru Horvatu, Iosefu Iustu, Stefanu Cugleru (croatu) Iosefa Patiolai, Iacobu Ranicheru, Ignatiu Siomosoi, b. Lud. Simoni, Danilu Török.

In urma se voteza definitiv proiectele de lege despre taiarea galbenilor de 10 si 20 franci (8 fl. v. a.) si pentru generalizarea speselor manipulariunii vamale.

Sedinta se inchia la 11^{3/4} ore a. m.

Sedinta d'in 15. iuniu a camerei deputatilor.

Sedinta se deschide la 10 ore a. m.

Dupa citirea si autentizarea procesului verb. alu sedintei precedente, presedintele anuncia scrisorile intrate. Nouii deputati se impartu in sectiuni: Eugeniu Mocioni in a IX. cr' Eugeniu Madarasu in V.

Paulu Sontagu (d'in Gömör) interpeleza pre min. de comun. si fin. ca construi-se-va pre spesele statului linia ferata Banrevo — Pelsöti? — Se va comunica cum min. respectivi.

Min. comer. Goro ve indemnata de petitiunile adresate camerei in caus'a regularii industriale, spune, ca va presinta nu preste multu proiectulu de lege pentru regularea industriei. Bas'a proiect. dupa cum spune d. min. este principiulu libertatii industriale.

Raportoriulu comis. permanente verific. anuncia ca dptii Antonu Cengeri si Emer. Laslo s'au verificatu rezervandu-se cele 30 zile de petitiunare. Oii deputati se trametu in sectiuni: celu d'antaiu in a V. alu duoile in VII. Se face votare asupra membrilor comisiunilor: financiaria, pentru calile ferate si pentru controlarea detoriilor pendinti. Resultatulu urmeza:

Comisiunea financiaria: C. Lapu Betlen, Stefanu Bito, Lad. Bezeredi, Antonu Cengeri, Col. Ghiti, Iuliu Cautiu, Franciscu Cuhinea, Bela Mariasi, Rudolfu Ocskay, Franc. Pulschi, Paulu Sontagu (d'in Cenadu). Maur. Wahrmanu, c. Iosefu Zici iun., Eduardu Zsedöni, c. Enricu Cunn. Comisiunea calilor ferate: Vincentiu Brodeani, Paulu Danielu, Solomonu Gaizago, Sigismundu Ivanea, c. Gav. Chemeni, R. Latinau, Paulu Madocani, Stef. Mailatu, Samuilu Muzslai, b. Frider. Podmaniczky, c. Lud. Peiaceviciu, L. Röth, Eugeniu Sentiei, Ignatiu Siomosoi si Georgiu Urhazi. — Comisiunea pentru controlarea detoriilor pendinti: Stef. Husaru, c. Paulu Calnochi, c. Ferdin. Sirmai, c. Eugeniu Zici. — Membri suplenti. Geiza Szölö si Bela Vodianeru.

Raportoriulu Demitru Horvatu citeste raportulu comisiunii centrale despre proiectulu pentru exercerea potestatii judecatoresti. Raportulu se va lua la pertratate in sedinta d'in 22. l. c.

Sedinta se inchia la 11 ore si 25 min. a. m.

Sedinta d'in 18 iuniu, a camerei deputatilor.

Sedinta se deschide la 10 ore a. m.

Presedintele anuncia credentiaula deplui E. Kallay alesu in Segedinu, si o tramete comisiunii permanente verificatorie.

Se susternu mai multe petitiuni, si se predau comisiunii de petitiuni.

C. Dominicu Telechi interpeleza pre ministrul justitiei ca are de cugetu a despusu, ca se incete desproporatiunea ce existe intre lefele judecatorilor d'incolo si d'incoace de dealulu regelui (Királyhágó)?

Min. just. Balt. Horvatu spune, ca dupa-ce in dict'a trecuta a fostu cu neputintia a presinta bugetulu

judecatorilor superiori ce erau a se infiinta de nou, d'ia-lui a staveritu insu-si bugetulu pre anulu cur., cu aprobarea preanata. — deci bugetulu judecatorilor este numai provisoriu, si candu bugetulu an. viit. se va pertrata camera va ave ocaziunea a decide si in privinta obiectului interpelatiunii d. Telechi, — care se declara apoi multumitu cu respunsulu.

Ferdinandu Erb er desfasura interpelatiunea urmatoria: Rogu cu totu respectulu pre d. min. presedinte se spuna de are ce-va cunoscintia despre regretabila descordia esata in simulu besericeii magiare reformate d'in Bucuresci, si anume:

1. In catu sunt adeverate maltratările si persecutările, la care fu espusu paroculu Franciscu Koos fara ca guvernulu romanu seu consulatulu austro-magiaru se i fi venitu intru ajutoriu, si fara se i se fie datu pana acum ocaziune spre a se rectifică in privinta acuseloru levate contra lui?

2. Are d. min. pres. cunoscintia despre aceea, ca preutul Franciscu Koos ar fi fostu candu-va spionulu seu agintele secretu alu guvernului austriacu seu alu celui magiaru?

3. Este adeveratu, ca ministrulu romanu de interne n'au datu sucursulu seu comisariilor besericeii transilvanice, emisi pentru cercetarea obiectului cestiunatu, spunendu, ca de-ora-ce cea mai mare parte a membrilor besericeii refor. d'in Bucuresci nu sunt supusi austriaci, consutulu n'are dreptu a se mesteca in cestiunea acesta?

4. Avut'au ceva resultatu procederea comisiunii emise de senatulu besericeii ardelenice, si deca pana acum n'au avutu, d. min. pres. are de cugetu a intrebutia infuinta sa pentru ca cestiunea respectiva se se rezolva si besericea mag. ref. d'in Bucuresci se se restituca catu mai curendu in starea sa de pana acum? — Se predă min. presedinte. Min. fin. Mel. Loniai presinta proiectulu de lege despre acoperirea speselor ministeriului croatu slavono-dalmatu pre anulu 1869. — Se tramete comisiunii financiare.

Min. just. Balt. Horvatu pune pre mes'a camerei unu proiectu de lege pentru desfiintarea pedepseilor trupesei cerendu a se pertrata d'odata cu alu lui Dan. Irani. — Se va tipari si tramete in sectiuni.

La 11 ore sedinta publica se inchia, si se tiene sedinta secreta.

O intrebare fiiesca.

Domnule Redactor! Mai alalta ieri rapedindu-me pana la Viena, acolo intempinau pre unu vechiu cunoscutu alu meu, carele togma se intorsese d'in Strigoniu. La intreb. ca ce venturi l'au portatu prin cetatea resie-

au stricatu multi inimici ai patriei si religiei sale, dupa ce a bagatu spaima in osele reiloru sei vecini, — si in urma prin negre cabale fu pre incetulu adormitu multu tempu odinindu se pe ghioga sa ingrozitoria, cu carea sfarmă capete de Tatarsi si Litfeni si de fabricii ungureni, — acum'a odata s'a treditu. S'a aflu infasuratu de goliu mormentale, dar' l'a scuturatu de pre sine, a inceputu a medita — si s'a aflu altu omu, noua vietia a apucatu, a luminarii spiretului. Mai multu nu e a se cerca romanulu aspru, romanulu fora mila si ingroditoriu. — Acum elu nu mai este grozavu decatu pentru inimicii existintiei, natiei, limbei si ai patriei sale; elu s'a sculat glorificatu — cine va cutediă a restigni a don'a ora pre Cristu?! — Acum cerea pre romanulu nou, pre celu ce e admiratu de lume in pasulu progresului seu.

„Au cugeti tu dora, dice D. Popfiu, ca poporul romanu constă d'in aceia, cari se n'a i m'es cu pre se mbria, — spre furturi si ucideri?! — „Au tu populum romanum illum esse putas, qui constat ex iis qui mercede conducuntur? Qui optent ut vim offerant magistratibus, ut obsideant senatum? — optent quotidie caedem, incendia, rapinas? — Oh speciem, dignitatemque populi romani! (Cicero. Pro domo sua. C. 33.)

„Privesece si admira, ca nu este alta natiune in Europ'a care in tempu atatu de scurtu, cu midioce atatu de pucine, si in butulu atatoru pedece si uneltiri reutatiose, se fi datu d'in sinulu poporului, adeveratulu poporu miranu, atati-a barbati inteligenti ca natiunea romana!

„Pana acum amu invetiati noi de la altii, acum poti invetiă si altii de la noi. Tolle et lege! ie, ie, si cetesece cartile romanilor, — si vei vedea cine este romanulu, si cine va fi“ . . .

D. Popfiu, declarandu conferinta deschisa si coborindu de pre scena, fu urmatu de aplause fragorose.

Inceputulu conferintei se fece cu „Mersulu tenorimii romane d'in Oradea-Mare“, compusetiune d'in mai multe melodii romane. Orcestrulu seminariole, constataroriu d'in teneri membri ai societatii, se intru. duse forte bine publiculu cu executarea acestui mersu.

FOISIORIA

Conferinta publica literaria, tiena de societatea de lectura a junimii rom. Oradane in 3 Iuniu a. c.

Dati mi unu radimu si voiu misca pamentulu d'in tiftinele sale. (Arcimede.)

De patru ani incoace societatea de lectura a junimii rom. oradane tiene in totu anulu cate o conferinta publica, la carea invita publiculu romanu d'in diferite parti precum si d'intre straini pre cei mai de frunte. Intru inceputu se tienea conferinta in sal'a seminarului romanescu dumestecu vedindu-se inse acesta sala prea mica pentru publiculu numerosu, ce venia, se stramuta locul conferintei in sal'a otelului la „Arborele verde“, carea asemenea nu potu cuprinde numerulu ospetiloru; dreptu ace'a se tienu conferinta anulu acest'a in sal'a cea mare a „Vulturelui“; — inse marea interesare a publiculu areta, ca se imple si acesta sala.

Celu ce a urmaritu cu atentiune aceste conferintie (mai nainte sedintie publice), s'a potutu convinge, ca d'intru inceputu corespondeau pre deplinu poteriloru si zelului tenerimii romane de la scolele de aici, dar' pre anu ce mergea aceste devenira totu mai interesante, mai splendide si mai popularie, pana ce acum, considerandu succesulu conferintei de estu tempu, potemu dice, ca conferintie societatii devenira serbatori nationali pentru Romanii de pe Crisiuri. Societatea se pote fali de acestu resultatu. Necontestabile e, cumca vietia sociale romana d'in Oradea-mare, pre langa majoritatea absoluta a poporatiunii si intielegintei straine si pucina intielegintia romana de aici, s'ar' manifesta forte stagnante, de cum-va tenerimea coadunata la scolele oradane d'in tote partile locuite de romani nu si ar' precepe misiunea. Si intru adeveru, deca in Oradea se dau semne de vietia, aceste sunt de a se atribui pomiriloru laudabili ale teneriloru si mai multu braviloru sei conducatori. Tenerimii, deschilinitu societatii i succese pana acum in mare gradu a

vivifica socialitatea rom. d'in Oradea si a sterna in romanii d'in pregiuru viua interesare pentru manifestatiunile de progresu nationale.

Se adeveri acesta in ser'a d'in 3 Iuniu a. c., candu pe langa tote ca tempulu nu favorisă, in sal'a conferintei nu mai era pasu de locu neocupatu. Inteligenti, dirigatori, privati, dar' mai alesu preoti romani se infaciara mai numerosi ca ori candu alta data; — erau multi si d'intre straini.

Locurile de frunte le ocupa: S. S. Par. Eppu Ios. Papp-Szilagy, Magn. Sa Ioanu Papp, can. abate, rector. sem. si supraveghiatorulu societ. si alti preoti inalti de tote riturile, apoi dirigatori comitatensi s. a.; de alta parte siedeau damele.

Era catra 8 ore ser'a, candu intrara ospetii de frunte in sal'a, ce era acum desu indesuita, intempinati cu unu cantu salutaru intonatu d'in partea corului semin.

Dupa acestu-a D. Iustinu Popfiu, conducatoriulu societ. se suie pre scena aredicata spre scopulu productiuniloru la unu capetu alu salei si umbrita de o flamura mare natiunale, ce depindea preste totu palculu. Conducatoriulu tienu cuventulu de deschidere, si cu fecunda sa facultate oratoria rapl spiretele ascultatoriloru la acele tempuri, candu traiau primii apostoli ai luminarii nationali, cari depuneau d'in mana sabia cruntata de sangele celoru dusmani ai mostei loru, si apucau condeiulu, ca se scrie de intemplari vechie, spre pomenire la vecurile de apoi, — pana la acei martiri nationali, cari portau glori'a romaniloru in desage pre spatele loru si apoi morira ca vai de ei. . . De la acesti-a s'a inceputu reinvierea, desceptarea consoientiei nostre, de la acesti-a am invetiati a ne cunosece, d'in acesti-a am invetiati o dogma noua a existintiei nostre nationali: „Romanulu nu pere;“ am aflu in trecutu sortea providentiale, ce a condusu viti'a nostra pana in tempulu de facia. Era acum'a candu arteriele de vietia batu in romanu mai potinte ca la ori care poporu d'in lume, de ce se va teme! ca-ci elu are unu titlu mare spre unu venitoriu maretiu nu numai inaintea omeniloru, ci si inaintea lui Ddieu. Romanulu, dupa ce fece minuni cu braciele sale vigorose, dupa ce in sirulu seclorulu

dintiale a primatiloru Ungariei? si la intrebarea mea ca petu suprindictoriulu respunsu. ca a fostu chiamatu acolo ca interprete intr'unu procesu famosu, apelatu la forulu primatiale ca la foru de trei-a instantia prin reverendisimulu d. vicariu capitulare ghierlanu Ioane Anderso. Cunoscutulu meu mai adause, ca, precum i s'a spusu, si alte cause romanesci s'au decisu dejã la Strigonu in anii mai de curendu trecutii, apelate acolo totu de la Ghierla.

Ea mi adueu bine a minte Domnule Redactoru, ca in bul'a papale d'in 17 noemvre 1853, prin carea s'a restauratu metropoli'a romana gr. c. a Albei-Julie, se dice espresu intr'unu locu, cumcã acẽsta provincia basericẽsea se liberẽza si scõte pentru veci porure de sub vechi'a juridictiune si ori-ce alta potere si prerogativa juridictionale a metropolitulu strigonianu, („a pristina, cui antea suberat, metropolitae Strigoniensis jurisdictione et quavis alia potestate et praerogativa jurisdictionali in perpetuum exempta sit et liberata.“) Amesuratu acestei-a candu mai anu-tiertiu enu protopopu d'in archidiecece in contra unei sentintie a scaunulu metropolitano d'in Blasiu si-eautase refugiu la Strigoniu, si primatele de atunci Scitovszky se indreptase in armarea acestei cu o epistola mai multa amicale cãtra fericitulu S i u l u t i u, acẽsta n'a suferitu nece macaru atãta amestecu d'in partea primatului in afacerile basericeei nõstre romane gr.-cat. Protopopulu n'a avutu incatrãu, ei a trebuitu s'e vina la Viena si prin nunciatura s'e-si apeleze causa la Roma.

Rogãmu drept'aceea cu tãseca plecatiune pre d. vicariu capitulare, s'e nu pregete a ne da o desluçire scurtã, cã pre ce base se apelẽza cauzele romane basericeesi gr.-cat. era la Strigoniu? Supunerea provinciei basericeesi romane dupa primirea unice la o provincia basericẽsea magiara a fostu in intielesulu canoniciloru eclesiastice nelegiuita, ei acestei nelegiuiti prin laudat'a bula se puse odata capetu; cum dara de venimu in jugati denou si redusi la vechi'a sclavia? S'eu dõra i s'a datu scaunulu strigonianu o delegatiune speciala la sia cu noi Romanii gr. c. d'in partea scaunulu patriarcale alu Romei? Cã ei altmintrea se scie, cã primatele Ungariei e primulu intre metropolitii si episcopii catolici magiari, si ca atare are d. c. dreptulu de a i conchiamã pre acesti-a intr'unu conciliu national; inse noi Romanii dõra nu ne vomu fi si amalgamisatu dejã intr'atãta in marita natime magiara. cãtu primatele ei s'e-si põta eserce drepturile sale „mir nichts dir nichts“ si a supra nõstra. . . .

U n u f i d e l e g r . c a t .

Prim'a dechiamatiune fu „L a n a t i u n e“ poesia de Elia Trailla, membru societ. Poesia acẽsta se induse mai apoi in programu in loculu „Devotamentulu“ de A. Muresianu; societatea o aflã mai la ocaziune. Autorulu s'a inspiratu d'in starea presinte a natiunii nostre. Vede cu dore neomenos'a tractare, ce suferu natiunea d'in partea stapaniloru, si mai cu dore infam'a portare cãtra d'insa chiar' a unoru d'intre fiii s'e. . . .

Ti-e greu, candu te scupa strainii 'ngonfati,
Mai greu, candu te 'mpunge o mana petata
Condusa de fiii tei Erosrati;
Ma fi-va dreptate si fi-va respata . . .
Natiune, tu suferi, dar' nu desperã,
Cã-ci viu este Domnulu, tu vei triumfã!

Ei d'ieu, cã e o n v i n g e r e a a s i e i - a d i r e s u ,
Si d'ieu, cã r e l i g i e i v o r u s e p r o f i t e ; —
Dar miserii cerca unu vitu interesu;
Argintii lui Jud'a voiescu s'e i merite.

Ma bine, cã spiretulu vechiu s'a treditu,
Macar s'e mai venda sange pre sange;
Acel'a ce fulgere'n cale-a opritu
Si-acuma pumnariulu in mani le va frange . . .

E lege, ca s'aiba unu naltu venitoriu
Poporulu, ce sente in sine t a r i a ,
Ca puiulu de vultur u s e t r e c a p r i n n u o r i
Si fetulu de Dieu d'in morti s'e renvia. . . .

Strainulu, elu pote s'e-ti facea multu rãu,
Mai multu inco' clica, misieã corciturã;
Dar nu va s'e schimbe neci chiaru Domnedicu
Ace'a, ce-odata o lege'n natura. . . .

In obiectulu participarei Romaniloru greco-cat. la congresulu magiariloru romano-catolici.

In 10 iun. a. c. clerulu si reprezentantii mireni d'in eparc'ia gr. cat. a Mediasului adunati in sedintia sinodale dupace s'a cetitu atãtu circularia Prea S. Sale Parentelui metropolitu in privintia participarei s'eu neparticiparoi la congresulu romano-catoliciloru ce se va tiend in Bud'a-Pest'a la 20 iun. cãtu si normativulu a acestoru-a dupa mai multe discusiuni serioase amesuratu naturi obiectulu au decisu cu unanimitate ce urmẽza :

„Baserec'a nostra catolica de ritulu grec. e autonoma si independenta in intielesulu celu mai adeveratu alu cuventulu; — institutiunile, disciplina si ritulu ei sunt cu totul diferite de cele ale basericeei catolice de ritulu latinu; — prin uniunea in cele dogmatece facuta cu baserec'a latina nu s'au alteratu aceste intru nemica, d'in contra ni s'au ascuratu ocaziunea acelei uniri si de repetite ori de atuncia in cõce prin bule si decrete papali nenumerate.

Juridictiunea ce si-o arogase primatele Ungariei ca metropolitulu alu Strigoniulu asupra basericeei nostre cat. de ritulu grec. dupa tiorca bulei pontificali d'in 1854, 22. Fauru nice s'a redicatu de la midlocu si ce e mai multa cu consensulu aceluia; autonomia si independentia basericeei nostre cat. de ritulu gr. e garantata si prin legile patriei si anume prin art. 39 1868 si ar. l. IX. d'in 1848 si ar. 48 alu legi dietali sanctimate in an. 1868, pre cum si egal'a, coordinat'a si nedependint'a pusetiune cu privire la relatunile ei cãtra statu, cãtra celealte confesii, cu libertatea egale a dispusetiuniloru proprie in trebele ei interne, care o posedu si celealte baserice recepte in statu; dupa care basericeei nostre cat. de ritulu grec. fãra vatenarea dreptulu de suprema inspectiune alu coronei i compete asemene dreptu de a-si exercitã in intielesulu constitutiunei. si indreptãta a-si regulã, administrã si conduce afacerile sale basericeesi dupa asidimentele canonice si eclesiastice precum si afacerile scolastice, fundatiunale, fondurile si institutle, independente de ori-ce influentia s'eu amestecu alu basericeei catolice latine.

Acestu sinodu eparciale si altmintrelea / nu se sente competente a se abate de la conclusele sinodulu a. diecesanu d'in 11 aug. an. tr. tãtãtu in Blasiu, prin care ni se opresce suferirea amestecului strainu in afacerile basericeei nostre gr. cat. — afla cu cale a redicã la valore de concludu: Cã dupa cele premise Prea S. Sa parintele metropolitu in sensulu can. 5, 6, 7, 9, alu conc. Niceanu d'in 325 si alu can. 19 alu conc. Antiochianu s'e binevoiesca mai atãtu a conchiamã sinodulu arei diecesanu, care va fi competente a schimbã s'eu modificã pre atinsele concluse si a decide d'eca e consultu s'eu chiaru recerutu ca reprezentantii clerulu si popo-

Deci lupta, nãsiune, si nu desperã
Cã-ci viu este Domnulu, tu vei triumfã! . . .

Studintele A l e s . L u c a c i u , dechiamantele acestei poesie, espresce cu caldura si sentire megnirea adunca si sperantia barbatesca, ce a inspiratu pre poetu.

Urmã apoi D. G i o r g i u R u d e u , jur. de an. I. a enarã „Bravura celoru 19 plaiasi la aপরার cetatii Nẽmtiu, si uciderea domnei R u c s a n d ' a .“ Ioanu Sobieski, regele polonu punendu-si in minte a cuceri tier'a Moldovei, vine cu o armata vigurosa in contr'a betranulu Domnu romanu Constantinu Cantemiru; acest'a i esã inainte si lu-batu cumplitu. Acest'a bataia, ce s'a datu la Boiani este cea d'in urma bataia generale, in care legiunile Moldove siralucira cu fala-dice Balcescu. Veteranii d'in ostasii lui Stefanu celu mare dederã prob'a d'in urma despre vitegi'a loru; de atunci s'a stinsu acestu nemu. Sobieski, umilitu, necagitu cutriera tier'a gefuindu si omorindu unde aflã pacinici locuitori, pana ce deodata diarece pre sprincen'a unui munte falnic'a cetate Nẽmtiu; elu se hotãresce a o luã. In cetatiune se aflau inse aperiatori. . . . Ei fragu portile si se posteza pre muri. Adese ori se ivesce pre verfulu bastiuniloru o muiere in vestiminte negre cu trupu naltu, subtirelu, portandu intr'o mana flint'a si peste umeru areulu — erã domnit'a Rucsãnd'a. Polonii combatu cu tunurile, plaiasii d'in cetate respundu cu puscele si cu bolovanii, ce rostogolescu pre densii. Trei d'ile se continua lupt'a, pana ce in fine se gata munitiunea si merindea. Plaiasii capituleza si garnison'a, ce diecimã atãtu de vitegesce ostate polona, esc pre porti . . . trei insi duceau in spate pre alti trei, — siese mai remasera d'in 19. . . . Domn'a Rucsãnd'a nu voia se folosi de grati'a regelui gefuitoriu; ea remase in cetate; . . . si Sobieschi, salvatorulu Vienei, — elu mandã, dupa multe maltratati, de i taiara capulu pre pragu, cu toporulu. . . .

Acest'a istoriora fẽce viua miscare intre ascultatori.

Dupa acest'a corulu seminariãle intonã „D i o r i l e f r u m o s e“ cantecu national de D. S i o r b a n u . Corulu escelã; insuflectiã publiculu cresceã.

rulu credintiosu ai a. diecesei s'e se infatiseze in congresulu pregatitoriu si aflandu de buna reprezentarea nostra in acelu congresu, sinodulu a. diecesanu s'e-si si alege d'in simulu s'eu ca o delegatiune — ca statu basericeescu gr.-catolicu autonomu si independente, si acest'a d'in motivele urmãtoie:

a) pentru cã provocarea basericeei nostre gr. cat. la participarea in congresulu pregatitoriu d'in Bud'a-Pest'a prin ablegati alesi dupa normativulu corulu eppiloru catolici impartasitu cu inceputulu lui Iuniu s'au facutu prea urgente pre 20 iuniu st. n. a. c. si de acẽa nu se pote premeditã acestu obiectu de mare importantia dupa cum cere natura lucrulu, d'in care pripa se nasee o suspitiune intemeiata, cu atãtu mai vertosu cã totu lucrulu e in opusetiune e diametro cu conclusele sinodeloru basericeei nostre gr.-cat. autonoma;

b) pentru cã pana candu s'aru satoru in sinodulu adiecesanu modalitatea procederei statulu greco-catolicu la congresulu pregatitoriu alu statulu romano-catolicu tiendendu in Bud'a-Pest'a, prea umilitu subrisulu sinodu eparciale alu districtulu Mediasulu prevede unu periclu amenintatoriu alu autonomiei si independintiei basericeesi a Romaniloru catolici de ritulu greco-orientalu; si

c) pentru cã periclitandu-se autonomia basericeei nostre ore nu s'aru potẽ periclitã chiaru si legatur'a acelei-a in cele dogmatece facuta cu baserec'a latina, de ora ce prea luminatulu coru alu eppiloru romano-cat. se vede a fi forte ingrigitu despre sustinerea acestei sante legature „Unione“?

Pre candu s'au templatu acesteã la Mediasiu, in eparchiele vecine a Alecusulu si Sionfalaulu ambele avendu a cela si protopopu, acesta a procesu de minune amesuratu capulu ce lu porta, si anume: cu tote cã in 25—26 Maiu avu convenire cu inteligentia rom. mirena d'in Santu-Martiniu unde s'a otaritu „s'e nu participãmu“, Dsa adunã sinodulu erarchiei Alecusulu unde prentii si mireni cu o gura decidu „ne participare“ afara de protoppulu loru, care nece a voitu a subscrie protocolulu d'in grelele motive „cã nu s'a otaritu ce vrẽu cei mai mari si apoi s'e ne oosimiu noi almentrelea.“ — In a 2-a eparchia — a Sionfalaulu — deca a vedintu cum o potise in cealalta, a luat'o dupa cum d'fice Romanulu d'in casa in casa amesuratu normativulu eppiloru catolici magiari, si in multe locuri prentii n'au fostu acasa si credintiosii la lucrulu campulu cã-ci Dsa (si d'eca vrẽ on. publ. s'e i scia numele, apoi elu e Dlu Ionu Capucianu) nu au pre insciintiatu diu'a cu atãtu mai putinu s'a conserisu alegatorii, ce a ispravitu in fie care Comuna? nu sciu! Astfelu s'a procesu in eparchiele Alecusulu si Sionfalaulu, cea de antãtu in ettulu Albei-inferiore, a 2-a in alu Cetãtii de balta.

Deci Dle Red! am cugetatu a servi causei comune cu impartasficia acestoru de mai susu, pentru ace'a am si facutu, ca-ci precum forte bine ati observatu Dvostra mai de multe ori „dati la lumina numele si faptele fie caruia ca s'e ne cunoscemu, nu trebeu a descoperi si laudã pre celi zelosi si

Dechiamandu-se „M o v i l ' a l u i B u r c e l u “ de V. Alesãndru, adese aplause intrerumpeau pre dechiamatoriulu Elia B o z g a n u jur. de an. III. Intru adeveru audindu mai multe, pasagie d'in acestã balada clasica sufletulu se innaltia multu redica valorea poesiei si liber'a modulatiune, intonarea si gesticularea precisa a declamantelui.

Stefanu celu mare pleca intr'o di de serbatore cu alajulu curtii sale la beserie'a d'in Vaslui; pre cale fiindu aude in departare unu glasu de plugariu strigandu :

Hois, ho! tia ho! boureanu,
Trage brasd'a pre tãpsianu!
Domnulu eschiamã:
Audit'ati, auditu,
Glasu de romanu necagitu!

Alege trei pantiri si i tramite se aduca ferecatu pre celu ce a cutediatu s'e are in di de serbatore. Pantirii lu-aducu si Stefanu lu-intreba, s'e spuna fora temere, cine e? si cum de a cutediatu s'e luere, candu e tempu de inchinare? Plugariulu, care are numai o mana, respunde:

„Tema n'am, cã sum romanu,
Tema n'am, cã mi esci stapanu.

Cã tu esci Stefanu celu mare,
Care'n lume s'emenu n'are;
Era io-su Sioimanu Burcelu,
Puisioru de voinicelu . . .
Pan'a n'ajunge plugariu,
Aveam falnicu armasariu
Si o ghioga nestrugita,
Cu pirone tientuita,
Care candu o invertiam
Prin dusmani prosca faceam,
Cãte optu pe locu turtiam!
Alelei! pe candu eram
Omu intregu de me luptam,

bine sintitori ci a arata si faptele servililoru ca vediendu-si le sê se rusîneze.

Iunie 14, 1869.

u n u p r e u t u .

Chesintiu, in 28 maiu 1869.

De candu sortea a voitu aue despartî cu beserica pre noi romanii de câtra serbi, in comun'a nostra agitarile umoru de atunci încôce botetiadi sêrbi — se paru a nu mai avê capetu.

Ar' trebui sê implemu colone întrege ca sê potemu descrie tôte de ameruntulu: dar' d'in respectu câtra alte lucruri mai vitali — si de mai mare importantia ce trebuie sê ocupe acelu locu; ne marginimu cu permissiunea D. Redactoru, câtu mai pre scurtu asiè dupa cum in adeveru stau ale da publicitatii sprâ judecare.

Comun'a Chesintiului (comittalu Timis. cerc. Lipovei) — precum s'a constatat in an. 1865 — cu ocaziunea unei conscrieri facute in fati'a locului prin D. protopopiu districtuale Ioanne T i e r a n u, si in fati'a unei comisii miste, compusa d'in romani si sêrbi, — costa d'in 470 familie romane si 6—7 familie sêrbe (care de felu nu cunosc limb'a sêrba) si acêst'a mana de omeni — carii au de conducatori pe preotii: Mihaiu Dabieju si ginere sêu Nicol. Stoianovicu, facu atât'a turburare in comuna, câtu omulu nu-si pote inchipul.

Acêsta mana de omeni (sêrbi) numai de la despartire încôce, au apucatu cu petitiuni pre la mai multe dicasterie pentru o scola serbêca si invetiati. sêrbi care sê fie dotatu de intrêga comun'a.

Asiè in anulu trecut, acesti omeni nepacincii, au asternutu la Ministeriulu de cult. petitiune falsificata cu o multime de subscrieri minginose, care petitiune dupa ordinatiunea mai inalta investigandu-se in fati'a locului, s'a doveditu contrariulu, si câ nu comun'a cu tote câ fiiindu sigilulu comunalu — in man'a unui sêrbi si in presinte se afla pusu spre mai buna intarire a acelei petitiuni, ci numai acele mentiuante mai susu 6—7 familie (!) voiescu scôla serbêca, cu tote câ dupa conscriptiunea facuta in an. 1868 si intarita de toti trei preotii locali — d'in pruncii apti de scôla ce sunt 239, numai 9 sunt de sêrbi, si si acesti-a nu toti. — Despre rezultatulu acelu petitu irvestigatu inca nimicu scimu.

Scimu inse si vedemu câ acei doi preoti conducatori ai loru si asta-di cerea tôte mediu-locele diavolesci, a corumpe poporulu si alu destinatiunalisâ, nu scimu d'in ce interesu, si macaru câ in mai multe renduri noi romanii facurâmu aretare v.-consistor. aradanu despre neuman'a si nemorala loru portare, si indarnu câ-ci d'insii paru a fi toti mai insulfetiti, pe candu noi romanii d'in cari stâ intrêga comun'a ne vedemu fôrte loviti; câ V.-Consistoriu Aradanu candu acesti omeni stricati mai acusi — acusi acusa pre conducatori nostri cu câte minciuni tôte si subscrieri false dupa datin'a loru i persecutedia si amenintia cu alungarea d'in postule, — de cum-va voru mâi cutediâ a da sîrbiloru ansa la acusare (trebuie dara sê se supuna placerii sêrbiloru?! noi asiè pricepem) pana la desperare.

Multi dusmani am mai stricatu,
Mulle capete am sfarmatu
De tataru si de Litfeni
Si de falnici Unguroeni
Dar in focu la Reshoieni,
Mi-a cadiutu ghioga d'in mana,
Sub o sabia pagana;
Dar' n'a cadiutu numai ea,
Si-a cadiutu si man'a mea
Cu paganu alaturea! . . .

Siomanu si spune apoi seraci'a si necasulu, eum a capetatu cu mare sila unu plugu d'in satu, ca sê si are si elu locu de unu pasu.

Generosulu Domnu i doneza unu caru cu patru boi si movila, pe care a aratu, i-o da razasia dîcundu:

„Dar' tu 'n verfu-i sê te-asiedi,
De-acolo se priveghezi,
Si dusmanii de i vedê
C'au intratu in tier'a mea
Tu sê strigi câtu vei potê:
„Sai, Stefane, la hotara
C'au intratu sabia 'n tiera! —
Eu atunci te-oiu audi,
Ca unu smeu m'oiu ropedî,
Si neci urma n'oiu lasâ
De dusmani in tier'a mea! . . .

Dupa acêsta balada se executâ prin orcestru „P o t p o u - r i d' i n o p e r a T r a v i a t a“, tenerii diletanti dovedira istefme si inlesnire tehnica intru manuirea instrumintelor sale.

„Trilogulu despre dame si femei“ produsu de DD. G i o r g i u F e i e r u, V a s. I n d r e j u r. de an. II. si I o a n u P o p u j u r. de an. I. affâ multa placere la publicu pentru unele observatiuni picante acusi asupra barbatiloru acusi a femeiloru, unulu aperâ, altalumana, si dejudecandu saluta- ele rezultate, ce potu avê acces te

Erte-ne V. Consistoriu aradanu, câ noi cu scaparea nostra de ierarchi'a sêrba (care-a-pote d'in contra lucrâ) n'amu fi asceptatu acêst'a, ca noi romanii, — vremu a dîce; conducatori nostri — preotulu M. D i m i t r e s c u si in vetiatiuriulu E. A n d r e e s c u sê fie si mai cu sama — invetiatiuriulu — atâtu de persecutatu, era preotii cu doi — conducatori ai sêrbiloru — totu mare-loru contingentu de sêrbi sê ne rida in pumni si sê ne batjocurêca si prestrata.

Umanitatea pre noi romanii Chesintieni ne indemna a ne aretâ pururea recunoscatori câtra acesti doi-bravi conducatori ai nostri, caror'a nu numai noi — ci si fiii filorlu nostri li voru fi multiamitori câ ne au condusu, de asta-di nu suntemu ceea ce conducatori contrariloru nostri, d'in tôte poterile se nesuiu sê fimu (adeca sêrbi), si i vomu si aperâ si de s'aru cere si viet'a nostra de ori-si-ce fortune a supr'a loru venitorie pana atunci, pana candu voru aperâ dupa puterea loru si nu voru amblâ a ne vinde strainiloru, ca si ceialalti doi mentionati preoti — interesele nostre nationali.

Noi asceptâmu pana ce V. Consistoriu aradanu ni va face dreptate, ne va eliberâ de cabalistulu si immoralulu celu mare N. St. conducator sêrbiloru prin acarui-a machinatiuni diavolesci nemai pomenite, in unu restempu de 4 ani, 8 invetiatori parasira scôla nostra, prin ce noi chesintianii in cautura ne vedemu totu inderetru de densulu inpinsi, si judecat'a pueliculu romanu, câ ore merita asiè felu de preuti a remanê si mai departe luminatorii poporulu? candu celu dantâiu, adeca: M. . . Dab. . . (acarui-a fiiu cercetedia teologi'a rom. aradana, câ-ci d'in caus'a calitatiloru ce le posie de in cea sêrban'a indrasnitu a intrâ ca sêrbi) au injuratu in fati'a mai multor'a pe Mitropolitulu si alti capi ai beseriei romane, (ceea ce s'au doveditu prin martori luandu-se protocolu in fati'a locului prin D. protopopu districtalu inca in anulu trecut, care protocolu atunei indata s'a asternutu v.-consistoriu Arad apoi a comisu si alte pecate contr'a canonelor fâra a fi pedepsitu.

Asemenea si ginerele sêu N. St. (de care Dieu sê ne scape, ca sê nu ne silêca d'insulu a face, ceea ce poporulu cu preotulu d'in B. . . au fostu silitu sê face) o portare mai patiu omenêca nu se rusina — a strigâ pre strata: sê nu-si dee parentii pruncii la scôla; siede in tempulu servitiului Diescu in carei ma, a duce in Santa beserica r a c h i u si acolo pune in apa santita spreca se reci ca mai cu gustu sê o inghita, la ingropatiu candu d'insulu pontifica de beatu nu numai câ nu-si pote deschide gur'a, ci nici a amblâ fâra ajutoriu nu pote, ca catechetu localu merge in scôla beatu in câtu adorme pre scaune s. a. ca aceste (cea lumin'a lumii si sarea pamentulu) cê scandalisedia poporulu si face rusine intregulu cleru.

Se pote câ v.-consistoriu Aradanu nu va fi cunoscandu starea Chesintiului si numai d'in acelu motivu amu fostu si suntemu noi romanii si conducatori nostri astu-felu tractati. Ne rogamu inse cu totu respectulu pentru mai buna respectare a drepturilor nostre in viitoriu.

Cu acesta ocaziune rogâmu si pre barbatii de incre-

combateâ, alu treilea impacâ. Mai totu pentru dame s'a tîennu disput'a, câ ore salutaria sê fia emanciparea femeiloru? Resultatulu fu, câ nu se potura intielege. . . .

Dupa cantecele „M a m a l u i S t e f a n u c e l u m a r e“, incepe „Academia limbistica a alumniloru seminaristi“, cu „Trei floricele“ piese musicale de I. I a n e u, teneru virtuosu, defuntu acum doi ani.

Tenerimea seminariale aretâ in dechiamatiunile cea mai buna preparatiune; sciu sê sustiena viu interesu pana in fine. Deschilinitu bine fura primite dechiamatiunile: „Umbr'a lui Mihaiu“, balada de Har. Grandea; dechiamata de A u r, P o p u, stud. de cl. VII. „Pokainé“ balada de Paulu Gyulay, dechiamata de N i c. M a i o r u, stud. de cl. VII. „La battaglia di Macclodio“ de A. Manzoni, dech. de G i o r g i u S f u r l e, stud. de cl. VI. si „Romanulu“ de G. Teutu, dechiam. de I. C o c i s i u stud. de cl. II.

In fine „Mersulu lui Mihaiu vitêzulu“ la dorint'a unanima se executâ de doue ori între aplause violente.

Apoi tiene D. Conducatoriulu Just. P o p f i u, discursulu de inchiare, intreruptu de dese „bravo!“ Câtra fine dîse: „Cum sê abdicem dar' de speranti'a intru unu venitoriu mai ferocitu acum, candu lumea privece cu respectu si mirare la triumfurile nostre! candu strigâmu un'a la Carpati, si ne respunde resunetu fratiescu de pe tiermurile indepartate ale Tibrului; strigâmu un'a de a lungulu Dunarii si ni se intinde mana fratiesca de la polele Alpiloru si ale Pireneiloru!“ . . .

Apoi desface unu telegramu sositu câte-va ore mai nainte d'in Turinu de la celebrulu Vegezzi Ruscalla si de la D. J. Dragescu; acêst'a sunâ asiè: „Salutare voue fii si fiie ale Crisiane! Inainte! Patria mama e cu voi!“ . . .

Corulu si orcestrulu intonâ la olalta: „Desceptate romane!“

Cu aceste se finira produptiunile Societâtii. Cumpebindu tôte câte vediurâmu si audiramu de la tenerimea romana rezultate, ce potu avê acces te

cere ai natiunei nostre cari se afla la Pest'a in Dieta, ca in casu de ar' mai aterne acesti semi-serbi d'in Chesintiu petitiuni (false, câ-ci dreptu prevedu respingerea) in caus'a scôlei serbe ori miste, ce cu capulu nu vomu lasâ; sê aiba bunelatea de voru affâ de bine a reflectâ pre Ministeriu pentru total'a impedeare a acestor'a de la comiterea si mai de parte a abuseriloru in comun'a acêst'a pururea romana. (Urmêza semnatura a 58 de sateni membri ai comunitâtii resp.)

VARIETATI.

*(In 16. l. c.) Dlu I o n u M i h a l i d'in Maramuresiu fêce disertatiunea inaugurala de doctoru in drepturi cu sucesu stralucitu, avendu opumnatori pre Dnii: dr. M a n i u deputatu dietalu si dr. G a l u v. not. la curia. Unu auditoriu numerosu in mare parte romanu asistâ la solemnitatea promotiunii bravului june romanu la gradulu onorificu de doctor juris universi. Dlu dr. Mihali are una d'in cele mai frumoase misiuni in Maramuresiu, — sperâmu câ cunosciintele lui de curendu incununate voru prestâ mari servitii si voru produce cele mai bine facatorie rezultate in favorea prosperârii nationalitâtii romane in patri'a lui Dragosiu.

** (S t e a c u c o d a.) Audîmu câ deputatii slovaci (renegati) d'in diet'a ungrêca voru da la lumina unu diurnalu teutiescu condusu de spiritulu celu salvificatoriu alu magiarismulu. titlulu diurn. va fi „Vlastenec“ red. Riedl.

** Diececea Logosiuului n'au urmatu neci suatulu nostru (Nr. 55. „Fed.) neci esemplulu fratiloru d'in opidulu Logosiu, resiedint'a episcopulu loru, ci nepasatori de autonomi'a beserecei gr. cat. chiaru ca si socii loru in nepasare, — fratii nostri d'in diececea Oradei. Mari, — alesera si ei deputatii pentru congresulu catoliciloru magiari. Noi nu am primitu inca de a dreptulu incunoscintiare, impartesimu inse dupa diurnulu mag. „Esti Lap“ numele alesiloru. D'in partea Clerulu: D. prepositu capitulariu Stefanu M o l d o v a n u, — d'in partea mireniloru: DD. Aloisiu V l a d u, dep. diet, Dr. Ionu M a i o r u, consil. scol. in pens. — Iuliu B a r d o s i u, subinsp. scol. si concep. minist. onorariu. Suplinti: D. Giorgiu F i l i p u, (Hatiegu) si D. Petru B o e r i u (Secarembu) ofic. mont.

Sciri electrice.

B u c u r e s c i, 17. iunie. Camera in siedint'a sa de eri decise a anulâ privilegiulu datu baneci, desdandandu-o cu o suma de 750,000 pentru carthiele esmise. Banc'a va potê existe si mai de parte inse numai ca societate anonima.

B e l g r a d u, 17. iunie. Scupcin'a nationale se va deschide, in 22 l. c. in Craguievatiu. Ministrii s'au sîdusu acolo.

B e r o l i n u, 17. iunie. In siedint'a de eri parlamentulu vamale s'a continuatu desbaterile asupra reformârii tarifei. Proieptulu de lege pentru darea petrolulu fu respinsu.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:
ALEXANDRU ROMANU.

manifestari fervente, de vietia nationale, nu se pote d'in destulu recomandâ tenerimii romane d'in tote partile, a se constituî in societate de aceste, si mai multu inca a adoptâ esemplulu frumosu de concordia si fratieta, ce existe între tenerimea de aici, neturburata de mârsiavulu separatismu.

De candu are acêsta Societate in fruntea sa pre conductorii sêi bravi, d'ins'a prospera in lăntu si si-cascigâ renume in afara. Societatea de leptura d'in Orade mai are ferocirea a fi spriginita cu liberalitate de patronii sêi. S. Sa Pa. Eppu J o s. P a p p - S z i l á g y i si cu asta ocaziune i aretatu generositatea sa, cu carea câ indatinatu a fi deschilinitu câtra societate, donandu-i o suma de 50 fl. v. a. Totu asiè generosu facia cu societ. e si M. Sa I o a n u P a p p e a n. abat., ca supraveghiatoriu alu Societ. promovendu scupulu ei prin dese ajutorie si sfaturi. Deschilinita recunoscintia a affatu la publicu pentru ostenelele si spesele ce face, ca alumnii seminariali sê fia instruiti in cantu si in musica.

Astu-felu spriginita tenerimea pote face multu. Conducatori, partinitori buni si apretiuire d'in partea publiculu, aceste le poftesce tenerimea; zelulu, viet'a, concordia o insuffietiesce d'in partea sa. In consciint'a de sine ea strigâ: „Dati-mi unu radimu, si voiu miscâ pamentulu d'in tifnele sale!“ . . .

Cam pre la 11 ore scaunele se scosera d'in sala, si incepu j o c u l u .

In rondulu primu incepu joculu Domn'a Paulin'a Romanu, carea fu rogata d'in partea Societâtii a duce roluulu domnei de casa. Petrecerea tîennu pana in diori de dina, si e pecatu! câ nu potu fi mai lunga acea nôpte de desfetare.

Pentru acoperirea spelorlu acestei sere, s'a fostu arangiatu o loteria cu mai multe obiecte daruite. Sortituri s'a facutu in aca sêra si societatea, credemu câ, nu va intardiâ de a impartesi atâtu list'a generosiloru contribuitori câtu si a celoru ce au cascigatu câte unu obiectu cu ocaziunea sortituri.